
Sykehus i Trondheim 1902 – 2002

BØKER AV, OM OG FOR LEGER

Sykehusvesenet i Trondheim har fått historiebok. Sommeren 1902 kunne byens nye sykehus på Øya tas i bruk, og året 2002 var derfor en naturlig milepæl å markere. De to forfatterne, Svein Carstens og hovedredaktøren Rolf Grankvist, har delt stoffet mellom seg og skrevet dels egne kapitler, dels samarbeidet. Til støtte har de hatt en prosjektstyringsgruppe med inngående førstehåndskjennskap til sykehuset på Øya og dets drift.

Resultatet er blitt meget bra. På tross av at hver eneste side er spekket med informasjon og faktaopplysninger, har forfatterne klart å gi en meget leseverdig fremstilling, periodevis simpelthen spennende. Det er et fotnoteapparat med massiv dokumentasjon, og det er en omfattende litteraturliste.

Særlig ros skal forfatterne ha fordi de har satt sykehusutbyggingen inn i sin kontekst, både medisinsk-historisk og samfunnsmessig. Dette er vanskelig, fordi man med de store, kortfattede sveip over en komplisert bakgrunn kan komme i skade for å foreta overforenklinger og introdusere misforståelser. Bortsett fra et par småting av denne typen er fremstillingen forbilledlig og fungerer meget godt.

Noen myter bringes imidlertid videre, slik som f.eks. den om den store idyll som hersket i Norge i de første etterkrigsårene. Andre myter avlives derimot med stor styrke på en rosverdig måte, f.eks. myten om at sykehusvesenet i Norge bare er der for å behandle syke. Sykehusbygging er like mye snakk om menneskesyn, politiske ideologier, distriktspolitikk, arbeidsplasser, økonomi, sosial utjevning osv. Dette kommer spesielt frem i kapitlene om den nyeste tids historie. Der fortelles hvordan utbyggingen på Øya skjedde – og hvordan den tenkes å skje videre fremover – innenfor et klima av stadig økte medisinske forventninger og stadig strammere økonomi. Morsom og avslørende er påpekingen av hvordan flere av de besluttende aktørene både hadde og fortsatt har flere lag av skjulte agendaer på baklommen. Beskrivelsen av Adresseavisens redaktør som muldvarp er et klimaks i teksten. Denne spenstige beretningen om moderne norsk samfunnsstyring reiser på ny det etter hvert så sørgelig relevante spørsmål: Er det sikkert at demokrati er den beste styreform i alle saker?

Layout og bokutstyr er fint. Bilderedaktøren Monica Aase har forsynt verket med gode illustrasjoner som både knytter seg bra til teksten og gir tidskoloritt, f.eks. ved gjengivelse av gamle reklameannonser. De fleste bilder med personer på er, der det er mulig, på en prisverdig måte forsynt med fulle navn på de avbildede, også når det gjelder pasienter. Dette er så gjennomført at det faktisk oppstår et luksusproblem – er det alltid riktig å konkretisere et bilde på denne måten, hvis bildets funksjon skal være å understreke noe generelt?

Det vil ha gått frem av det ovenstående at denne anmelder har lest Carstens og Grankvists bok med stor begeistring og anbefaler den varmt, både som lokalhistorie og som alminnelig lesing om et stykke norsk medisinhistorie. Den kan også tjene som introduksjon til feltet for andre som tenker på å sysle med institusjonshistorie, fordi den viser hvordan institusjoner er deler av en større sammenheng, og at deres historie ikke kan forstås isolert.

Er det da bare hyllest og ingen ankepunkter?

Det er noen mindre unøyaktigheter som lett kunne vært unngått. Eksempel: Nevrokirurgen Rolf Ringkjøb (1918 – 93) kalles konsekvent for Ringkjøp. Det er også en antydning av skurring når det gjelder baktittel og omslag. Tittelen er altså: *St. Olavs Hospital – Sykehuset på Øya gjennom hundre år*. For det første: Øya, hvilken øy i Norge er det? At det menes Øya i Trondheim, fordrer lokalkunnskap, eventuelt at man har boken i hånden. Det går ikke frem av tittelen. For det andre: Navnet «St. Olavs Hospital» ble først tatt i bruk 1.1. 2002 i forbindelse med sykehusreform og skifte av eierskap. Det er ikke det nye statlige helseforetaket St. Olavs Hospital HF boken handler om, men om sykehus i Trondheim 1902 – 2002, for øvrig ikke bare på Øya.

Omslagsbildet med Håkon Blekens glassmaleri *Flukten* fra Vålerenga kirke i Oslo er meget pent, men hva er forbindelsen til teksten mellom bokpermene?

ØivindLarsen

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin

Universitetet i Oslo

Publisert: 10. desember 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. februar 2026.